

Дзів А.*

ОХОРОНА ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Одним з важливих прав людини є право на результати інтелектуальної, творчої діяльності.

В якості захисту від використання технічного рішення (винаходу або корисної моделі) конкурентами можна обрати два способи - патентування або збереження в таємниці.

Названі способи збереження технічного рішення від посягань принципово відрізняються. На відміну від збереження в таємниці, зазвичай це називають «Ноу-Хау», патентування передбачає розкриття відомостей і подальший, законодавчо забезпечений, захист. При збереженні в таємниці, відомості нікому не розкриваються, але у разі розголошення або незалежного відкриття іншою особою, заборонити використання технічного рішення стає неможливо. Права на Ноу-хау діють допоки зберігається конфіденційність.

Але у світі сучасних інформаційних технологій і комунікацій, зберігати технічну розробку в таємниці і одночасно її використовувати - дуже непросто. Тривалий час це робити вдається лише компанії Соса-Сола, що відома за назвою однойменного напою, рецепт якого зберігається в таємниці з 1886 року [2].

Певний негативом при патентування для автора технічного рішення є те, що неможливо зберегти ідею технічної розробки у секреті, з метою подальшого розвитку цієї ідеї лише ним самим, оскільки, у процесі патентування, заявка публікується і ідея стає загальнодоступною. Таким, чином, розвивати ідею може кожний, хто ознайомиться з публікацією.

Іншим негативом є те, що винахід, після його опублікування без будь-яких санкцій зможуть використовувати особи в інших державах, де цей винахід не запатентовано.

Поняття «інтелектуальна власність» виникло в процесі тривалої практики юридичного закріплення за певними особами їхніх прав на результати інтелектуальної діяльності у промисловій, науковій, художній, виробничій та інших сферах.

В 1967 році у Стокгольмі було підписано Конвенцію, якою визначено, що до інтелектуальної власності належать права на: літературні, художні та наукові твори; виконавську діяльність артистів, звукозапис, радіо і телевізійні передачі; винаходи у сферах людської діяльності; наукові відкриття; промислові зразки, товарні знаки.

Прийнятими, практично у всіх країнах, документами, що засвідчують першість у створенні і права на володіння об'єктами інтелектуальної власності, є патент на винахід, промисловий зразок; свідоцтво на товарний знак, топографію інтегральної схеми, зазначення походження товарів; свідоцтво про реєстрацію твору (в галузі мистецтва, літератури та науки). У ряді країн, також, видаються патенти на корисні моделі, (зокрема, патенти на корисні моделі, з деякими відмінностями, реєструються в Україні і Росії). Окрім державних органів, свідоцтва про реєстрацію авторських прав на твори також можуть видавати уповноважені авторські товариства.

* студентка 4 курсу спеціальності «міжнародне право» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: доц. Черняк Ю.В

Суспільство змушене, на короткий термін, надавати патентно-копірайтну монополію, незважаючи на те, що вона, в принципі, для економічного життя є негативним явищем (шкодить конкуренції), оскільки без такої монополії не будуть створюватися нові засоби виробництва і предмети праці, на ринок буде мало надходити нових товарів, загальмується культурно-освітній розвиток.

Заявник за це ділиться з державою і громадськістю інформацією про суть і зміст об'єкту, і згідний, що об'єкт, після завершення вказаних строків охорони, стане суспільним надбанням і може вільно використовуватися будь-якою особою.

Слід зазначити, що стосовно необхідності охорони прав інтелектуальної власності існує протилежна думка, яка полягає у тому, що саме патентно-копірайтна монополія уповільнює культурний розвиток, зупиняє людський прогрес і ставить більшість інформаційних та інтелектуальних ресурсів під контроль мультинаціональних корпорацій. Прихильники такої думки є у багатьох країнах. Вони, навіть, об'єднуються в свої політичні партії. Подібна піратська партія «Піратська бухта», що є у Швеції, і яка виступає за легалізацію порушення авторських прав, навіть одержала місце у Європейському парламенті [2].

Охоронні документи на об'єкти промислової власності мають національний характер, тобто вони діють на території тільки тієї країни, яка видала охоронний документ.

Разом з тим, для бажаючих розповсюдити охорону об'єкту промислової власності заявленого для реєстрації у будь якій країні-учасниці Паризької конвенції про охорону промислової власності від 20.03.1883р. (набула чинності для України 25.12.1991р.).

Умовою надання конвенційного пріоритету є правильне оформлення національної заявки відповідно до внутрішнього законодавства країни.

Охоронний документ на об'єкт інтелектуальної власності видається якщо заявлений об'єкт відповідає умовам надання правової охорони. Винахід можна запатентувати, якщо він є новим, має винахідницький (неочевидний для фахівця) і промислово придатний. Для корисної моделі і промислового зразка такими умовами є тільки новизна і промислова придатність. Що стосується знаку для товарів і послуг, то свідоцтво про його реєстрацію для вибраних товарів і/або послуг можна одержати якщо заявлений знак володіє розрізняльною здатністю.

Охоронні документи на об'єкти інтелектуальної власності видаються за умови сплати відповідних зборів і мита.

Розвитком та захистом інтелектуальної власності в усьому світі займається Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ), заснована при ООН в 1976 році.

ВОІВ сприяє підписанню нових міжнародних угод та модернізації національних законодавств, заохочує адміністративне співробітництво між країнами, надає технічну допомогу країнам, що розвиваються і утримує служби, які полегшують міжнародний захист винаходів, знаків та промислових зразків [2].

Жодна галузь законодавства, окрім права інтелектуальної власності, не вимагає постійного розширення сфери дії охорони на нові об'єкти. Основною причиною цього є технологічний прогрес, що закономірно супроводжується виникненням нових технологій. Розвиток біотехнологій зумовив поширення патентної охорони на живі організми. США, де сконцентровані дослідження у цій сфері, доклали зусиль для внесення відповідних змін до законодавства. З розвитком комп'ютерних технологій об'єктом правової охорони стали комп'ютерні програми. Тривалий час без відповіді залишалося питання про те, який спосіб охорони буде обрано – авторське право, патенти чи комплексний підхід. Зрештою, більшістю країн світу було запроваджено модель охорони комп'ютерних програм у межах авторського права.

Проблеми сучасної системи охорони прав інтелектуальної власності пов'язані з нематеріальною природою інформації та специфічними властивостями «інтелектуальних» активів. Він полягає у тому, що охорона результатів інтелектуальної діяльності обмежує доступ суспільства до інформації та знань, а тому знижує інноваційну активність у суспільстві. Натомість без охорони неможливо забезпечити стимул винахідників та авторів до продукування нових ідей.

Сучасній системі охорони притаманна незбалансованість прав власників з інтересами суспільства. Вона характеризується відчутною асиметрією переваг на користь перших. Законодавство у сфері охорони прав інтелектуальної власності постало перед викликами доби глобалізації. Країни центру, прагнучи імплементувати ефективну охорону прав для забезпечення інтересів національних економік, ініціюють підвищення глобального рівня охорони прав інтелектуальної власності. Вони нав'язують країнам периферії високі стандарти через застосування різноманітних заходів впливу і санкцій щодо останніх. Доступ останніх до нових технологій залежить від політики країн центру щодо охорони прав інтелектуальної власності [1]. Переваги глобальних стандартів охорони прав інтелектуальної власності є очевидними для країн центру. Натомість можливості економічного розвитку країн периферії в умовах глобальної охорони – обмежені.

Конфлікт інтересів між країнами центру і периферії, між виробниками і користувачами технологій загострює проблему розробки оптимального режиму охорони прав інтелектуальної власності, який би відповідав інтересам усіх учасників відносин інтелектуальної власності [6]. Технологічний прогрес дедалі більше актуалізує проблему реформування законодавства у сфері інтелектуальної власності. Виникнення нових технологій спричиняє необхідність розширення переліку об'єктів охорони. Першими законодавство реформують розвинені країни. Пізніше відповідні зміни запроваджуються на глобальному рівні. Реформування глобальної системи охорони вимагає від країн усунення суперечностей у національному законодавстві для приведення його у відповідність до міжнародних угод.

Список використаної літератури:

1. Валле В. Парадокси права інтелектуальної власності. - Київ: Освіта України, 2010. - 448 с.
2. Мала енциклопедія права інтелектуальної власності / Редкол.: Ю.Л.Бошицький, В.М.Білоусов, І.І.Ващинець, А.Г.Жарінова, П.А.Калиниченко, В.І.Косенко, М.В.Паладій, В.О.Потехіна. – Київ: Вид-во Європ. Ун-ту, 2009. – 260 с.
3. Потехіна В. Інтелектуальна власність / За ред. Дахна І. І. – Київ: ЦУЛ, 2008. – 413 с.
4. <http://radnuk.info>
5. Інтелектуальна власність: теорія і практика інноваційної діяльності: Підр. / За ред. М. В. Вачевського. — К.: ВД Професіонал, 2005. – 448 с.
6. Антонов В.М. Інтелектуальна власність і комп'ютерне авторське право (2-е вид., стереотип.). - К.: КНТ, 2006. - 520 с.
7. Інтелектуальна власність в Україні. Т2. Авторське право і суміжні права (За ред. О.Д. Святоцького)
8. Паризька конвенція про охорону промислової власності (1883)
9. Базидевич.В.,Льїн.В., Інтелектуальна власність. Креативи метафізичного пошуку.